

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Zaaknummer: 417183	Behandeld in commissies en raad	
	Datum beeldvormende commissie *	10 juni 2026
	Datum oordeelvormende commissie *	24 juni 2026
	Datum besluitvormende raadsvergadering	1 juli 2026
	Opsteller	E.J. Stam
	Telefoonnummer	

*zie website voor de definitieve agenda.

Onderwerp:	Vaststelling Toekomstbeelden Commerciële haven
-------------------	--

Te besluiten om

1. Kennis te nemen van het analysedocument *Kader voor publieke sturing op de haven*
2. In te stemmen met het hanteren van twee richtinggevende toekomstbeelden, zoals gepresenteerd in het analysedocument
3. Het college opdracht te geven deze toekomstbeelden verder uit te werken tot een integraal beleidskader voor de commerciële haven, inclusief een aandeelhoudersstrategie voor Port of Harlingen NV.

Inleiding

In 2018 is de haven van Harlingen verzelfstandigd tot Port of Harlingen NV (PoH), met als doel om via een zelfstandige haven-NV beter invulling te geven aan zowel economische ontwikkeling als publieke waarden, zoals werkgelegenheid, duurzaamheid en regionale bereikbaarheid.

De evaluatie van deze verzelfstandiging door adviesbureau Berenschot (2024) laat zien dat voor een toekomstbestendige haven een duidelijk gemeentelijk kader noodzakelijk is. Hiermee kan de gemeente samen met Port of Harlingen werken aan opgaven op het gebied van grip op grond, financiële slagkracht en governance.

Als vervolg hierop heeft de gemeente adviesbureau Rebel opdracht gegeven een verdiepend analysedocument op te stellen, waarin de publieke sturingsmogelijkheden van de gemeente centraal staan. Het analysedocument beschrijft de huidige positie van de haven, relevante beleidskaders en externe ontwikkelingen, en werkt toe naar toekomstbeelden die richting geven aan beleidskeuzes.

Dit raadsvoorstel beoogt de raad expliciet te betrekken bij deze koersbepaling door de toekomstbeelden te agenderen als fundament voor het op te stellen gemeentelijk beleidskader voor de commerciële haven.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Beoogd effect

Door kennis te nemen van het analysedocument en de daarin gepresenteerde toekomstbeelden vast te stellen, kan de gemeenteraad richting meegeven aan het college van B&W bij het opstellen van het beleidskader. Het analysedocument biedt hiervoor een inhoudelijke basis.

Het beleidskader kan vervolgens verder uitwerken hoe de gemeente de toekomst van de commerciële haven ziet en welke keuzes daarbij mogelijk zijn. Op basis hiervan kunnen ook heldere keuzes worden gemaakt met betrekking tot governance en aandeelhoudersstrategie.

Argumenten

1.1 Het analysedocument gaat expliciet in op de publieke regierol van de gemeente

Het document maakt voor het eerst sinds de verzelfstandiging van Port of Harlingen NV expliciet welke publieke waarden de gemeente met de commerciële haven wil realiseren (o.a. werkgelegenheid, economische toegevoegde waarde, duurzaamheid, innovatie, veiligheid en nautisch karakter). Daarmee wordt een belangrijk tekort hersteld dat door Berenschot is gesignaleerd: het ontbreken van een samenhangend gemeentelijk beleidskader voor de haven. Het analysedocument biedt de noodzakelijke inhoudelijke basis om publiek belang en aandeelhoudersbelang weer bewust en transparant tegen elkaar af te wegen.

1.2 De haven staat voor structurele keuzes die om expliciete sturing vragen

Uit de analyse blijkt dat de haven van Harlingen functioneert in een steeds complexer speelveld van energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, Natura 2000 kaders en geopolitieke ontwikkelingen. Zonder expliciete koers bestaat het risico dat investeringen, samenwerkingen en governance ad hoc plaatsvinden en publieke waarden onvoldoende worden geborgd.

1.3 Het analysedocument maakt spanningsvelden expliciet en bestuurbaar

De haven van Harlingen staat onder toenemende druk door tegenstrijdige belangen: economische groei versus ecologie, investeringen versus beperkte financiële ruimte, werkgelegenheid versus innovatie, leefbaarheid versus logistieke intensivering. Het analysedocument benoemt deze spanningsvelden expliciet en vertaalt ze naar concrete toekomstbeelden. Daarmee ondersteunt het document de raad bij het maken van bewuste keuzes.

1.4 Het document sluit aantoonbaar aan bij bovenlokale beleidskaders en vergroot uitvoerbaarheid

De analyse laat zien hoe de haven van Harlingen zich samenhangend kan positioneren binnen provinciale, nationale en Europese beleidskaders. Door expliciet aan te sluiten bij onder meer de Integrale Havenvisie Fryslân, de Nota Ruimte en Europese ambities rond bijvoorbeeld energietransitie, ontstaat consistentie tussen lokaal en bovenlokaal beleid. Dit vergroot de kansen op samenwerking, cofinanciering en subsidies, en versterkt de uitvoerbaarheid van toekomstig havenbeleid.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

2.1 Twee toekomstbeelden bieden bestuurlijke ruimte om complexe publieke waarden zorgvuldig af te wegen

Uit het analysedocument blijkt dat de haven van Harlingen meerdere publieke waarden dient die niet altijd samen oplopen, zoals economische toegevoegde waarde, werkgelegenheid, duurzaamheid en ecologie, innovatie en veiligheid. Deze waarden staan aantoonbaar onder druk en leiden tot structurele spanningsvelden.

Door twee richtinggevende toekomstbeelden te hanteren (1. Innovatieve haven voor de economie van de toekomst en 3. Schakel in duurzame en circulaire grondstoffen), ontstaat expliciet ruimte om deze spanningen niet te reduceren tot één eenzijdige koers, maar om ze bestuurlijk transparant en bewust tegen elkaar af te wegen.

2.2 Instemming met deze twee toekomstbeelden vergroot de uitvoerbaarheid en strategische positionering van Harlingen als enige zeehaven van Fryslân.

Het analysedocument laat zien dat van de vijf onderzochte toekomstbeelden slechts twee beelden hoog scoren op strategische waarde én aansluiting bij provinciaal, nationaal en Europees beleid. Juist deze twee beelden spelen expliciet in op structurele transitie zoals energietransitie, circulariteit, innovatie en strategische autonomie.

2.3 De raad houdt grip op vervolgbesluiten, terwijl het college wel voortgang kan maken met noodzakelijke beleidsvoorbereiding.

Het analysedocument benadrukt dat het aanwijzen van toekomstbeelden geen definitieve beleidskeuze is, maar een noodzakelijke tussenstap richting een samenhangend gemeentelijk havenbeleid en een aandeelhoudersstrategie. Veel randvoorwaarden – zoals governance, grondposities, financieel beleid en samenwerking met provincie en rijk – vragen nog nadere uitwerking (deel B van het document).

Door twee toekomstbeelden vast te stellen als richtinggevend, kan het college deze randvoorwaarden doelgericht en in samenhang uitwerken, terwijl de raad op een later moment expliciet kan kiezen welke accenten definitief worden vastgelegd. Hiermee wordt voorkomen dat beleid versnipperd raakt of dat randvoorwaarden worden uitgewerkt zonder duidelijke inhoudelijke koers.

3.1 Nadere uitwerking is noodzakelijk om inhoudelijke keuzes te verbinden met financiële en governance-instrumenten

De toekomstbeelden geven richting aan de gewenste ontwikkeling van de commerciële haven, maar hebben nog geen doorwerking in concrete beleidsinstrumenten. Het analysedocument laat zien dat juist knelpunten in grondposities, investeringsruimte, dividendbeleid en rolverdeling tussen gemeente en Port of Harlingen NV de realisatie van publieke doelen belemmeren.

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Door het college opdracht te geven tot verdere uitwerking ontstaat een integraal beleidskader waarin de inhoudelijke koers (toekomstbeelden) wordt vertaald naar: een passende aandeelhoudersstrategie, een doordachte omgang met grondposities en heldere afspraken over governance.

3.2 Verdere uitwerking is nodig om de raad gericht kaderstellend te laten besluiten

Het analysedocument maakt duidelijk dat de toekomstbeelden een richtinggevend tussenstation vormen en nog niet zijn vertaald naar concrete beleidskeuzes. Door het college opdracht te geven deze uit te werken tot een integraal beleidskader krijgt de raad een samenhangend voorstel waarin inhoud, sturing en aandeelhouderschap logisch met elkaar zijn verbonden. Dit stelt de raad in staat om op een later moment weloverwogen en integraal besluiten te nemen over de koers van de commerciële haven en de rol van de gemeente als aandeelhouder, in plaats van losse of versnipperde beslissingen te moeten nemen.

Kanttekeningen

Het niet vaststellen van de voorgestelde toekomstbeelden laat ruimte voor voortzetting van besluitvorming over de commerciële haven. Ook zonder vastgestelde toekomstbeelden kan worden gewerkt aan afzonderlijke vraagstukken en lopende activiteiten binnen de haven, zoals projecten, investeringen, governance-afspraken en samenwerkingsrelaties.

Wanneer toekomstbeelden niet als richtinggevend kader worden vastgesteld, ontbreekt een gezamenlijk vastgesteld inhoudelijk referentiepunt waarlangs samenhang tussen deze afzonderlijke besluiten kan worden gelegd. In dat geval zullen afwegingen per dossier plaatsvinden en is het mogelijk dat inhoudelijke en strategische verbanden steeds afzonderlijk worden beschouwd.

Een besluit over de koers van de commerciële haven kan ook op een later moment plaatsvinden. Tot dat moment vraagt de besluitvorming aandacht voor onderlinge afstemming en inzichtelijkheid van keuzes, zodat samenhang en continuïteit in de beleidsontwikkeling behouden blijven.

Financiën

Aan dit raadsbesluit zijn momenteel geen directe financiële gevolgen verbonden. De inzet van het adviesbureau dat samenwerkt aan het beleidskader blijft binnen het door de raad vastgestelde budget (raadsbesluit 7 mei 2025).

Juridisch

Bij een positief raadsbesluit geeft de gemeenteraad kaders mee aan het college, die zij verder kunnen uitwerken.

Communicatie

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Na vaststelling van het raadsbesluit, volgt er een raadsinformatiebrief over het verdere proces van vaststelling van het beleidskader voor de commerciële haven

Participatie

Port of Harlingen is betrokken bij het opstellen van de analyse. Daarnaast is gesproken met diverse bedrijven uit het havengebied en met de Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat en de Raad van Commissarissen van Port of Harlingen.

Fatale termijn

Indien het raadsvoorstel op 1 juli 2026 niet wordt vastgesteld, is het niet haalbaar om in 2026 tot een beleidskader te komen. Dit kan gevolgen hebben voor de implementatie van een nieuwe aandeelhoudersstrategie.

Uitvoering

Na besluitvorming wordt er verder gewerkt aan het opstellen van een inhoudelijk beleidskader met een passende aandeelhouderstrategie en governance.

Relevante documenten

Eerder genomen besluiten:	<i>Vervolg evaluatie PoH en benodigde externe capaciteit, vastgesteld op 7 mei 2025.</i>
Intrekken beleidsnota's:	<i>N.V.T.</i>
Gevolgen ander beleid:	<i>N.V.T.</i>

Bijlagen

- Analysedocument *Kader voor publieke sturing op de haven*

Harlingen, 12 mei 2026

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

J. van Delden

C.M. Sjerps

GEMEENTE HARLINGEN

Voorstel aan de gemeenteraad van Harlingen

Besluit van de gemeenteraad van Harlingen

Onderwerp:	Vaststelling Toekomstbeelden Commerciële haven
-------------------	--

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HARLINGEN

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 mei 2026

Besluit

4. Kennis te nemen van het analysedocument *Kader voor publieke sturing op de haven*
5. In te stemmen met het hanteren van twee richtinggevende toekomstbeelden, zoals gepresenteerd in het analysedocument
6. Het college opdracht te geven deze toekomstbeelden verder uit te werken tot een integraal beleidskader voor de commerciële haven, inclusief een aandeelhoudersstrategie voor Port of Harlingen NV.

Besluit aangepast

Vastgesteld door de raad in zijn
vergadering van 1 juli 2026.

, de voorzitter

, de raadsgriffier